

Yttrande

Stockholm 2021-06-28

En utvidgad rätt till återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar (Fi2021/01980)

Svensk Försäkring tillstyrker promemorians förslag.

Vi delar slutsatsen att i förevarande fall överväger fördelarna med förslaget nackdelarna med retroaktiv lagstiftning. Men vi vill samtidigt med skärpa understryka vikten av att i framtida lagstiftningsarbete verkligen värna principen om att lagstiftning på förmögenhetsrättens område som huvudregel inte ska ges retroaktiv verkan.

Därtill har vi några synpunkter på de skäl för förslagen som redovisas.

Det som sägs i det följande om flytt (överföring av en försäkrings värde) gäller också återköp, om inte annat särskilt anges.

Konsumentskydd förutsätter mer än bara flytträtt

Svensk Försäkring instämmer i promemorians konstaterande att försäkrings-sparande fyller en viktig funktion, inte bara för försäkringstagarna, utan även för samhället i stort. Vi instämmer också i att det är viktigt att marknaden för försäkringssparande fungerar väl och att den präglas av ett högt konsumentskydd. När det gäller flytträttens betydelse för konsumentskyddet vill vi i anslutning till promemorians resonemang om incitamenten till flytt uppmärksamma att en flytt kan föranledas av flera olika skäl.

I tidigare lagstiftningsärenden har framhållits att flytträtten bidrar till ett högt konsumentskydd under förutsättning att individen fattar välgrundade beslut. Vid en flytt måste försäkringstagaren t.ex. utvärdera både det befintliga försäkringsavtalet och det han eller hon överväger att flytta till. Försäkringar är komplexa produkter. Det är därför inte helt enkelt för individen att förstå innebörden eller konsekvenserna av olika val och det kan finnas risk för att besluten inte alltid blir medvetna och välavvägda ur ett helhetsperspektiv. Information och rådgivning spelar här en viktig roll för att allt av betydelse även utöver avgifter ska belysas.

Vi ser mot den bakgrunden positivt på att konsumentskyddet vid försäkringsdistribution har stärkts i lagstiftningen under senare år bl.a. när det gäller information och rådgivning. Försäkringsföretagen spelar en viktig roll för att konsumenter ska få relevant information i god tid för att möjliggöra medvetna beslut.

Försäkringsföretag och försäkringsförmedlare har ett ansvar för att säkerställa en ansvarsfull hantering av flytträtten. För att stärka konsumentskyddet beslutade Svensk Försäkring redan 2015 självreglering - en rekommendation till medlemsföretagen - om att enkel, tydlig och jämförbar information ska lämnas inför en eventuell flytt. Med en utvidgad flytträtt är det viktigt att försäkringsföretag och övriga berörda även fortsättningsvis arbetar för att säkerställa att flytt verkligen sker i konsumentens intresse och i enlighet med dennes vilja.

Vad innebär förslagen i praktiken för anställda och arbetsgivare?

Att åstadkomma en välfungerande marknad för försäkringssparande är viktigt även för andra aktörer än för konsumenter. Tjänstepensionsförsäkring är t.ex. en angelägenhet för både anställda och arbetsgivaren. Försäkringsgivaren har att beakta bådadas intressen. När det gäller arbetsgivaren tryggar tjänstepension normalt ett annat avtal, nämligen en utfästelse från arbetsgivaren om pension. Det är arbetsgivaren som ansvarar för att trygghandlet blir korrekt i förhållande till utfästelsen och att försäkringen som tecknas följer överenskommelsen om pension. Svensk Försäkring anser därför att det är bra att promemorian tydligt redogör för att tjänstepension grundar sig på anställningsförmåner i ett anställningsförhållande och att flytträtten tillkommer arbetsgivaren i egenskap av försäkringstagare.

Att det är försäkringstagaren som disponerar över flytträtten enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen innebär att den försäkrade/arbetstagaren inte själv kan begära flytt av en individuell tjänstepensionsförsäkring utan att det måste ske för försäkringstagarens/arbetsgivarens räkning. I detta ligger också att en flytt kan vara svår att genomföra i situationer där arbetsgivaren inte kan medverka, t.ex. då arbetsgivaren har upphört att existera. I den praktiska flytthanteringen kan svårigheter också uppkomma då den försäkrade vill flytta efter att han eller hon har lämnat sin anställning och försäkringstagarens/arbetsgivarens premiebetalning till följd av detta har upphört. Svensk Försäkring påtalade i remissyttrande redan i anslutning till de ändringar som nyligen gjordes i den skatterättsliga flyttregeln att civilrätten kan ställa upp hinder mot flytt när det gäller företagsägd tjänstepensionsförsäkring. Vi påminner om att vi då föreslog att frågan, som är komplex, utreds. Inom ramen för en utredning om de civilrättsliga reglerna bör nog övervägas vilken dispositionsrätt som den försäkrade ska kunna få bl.a. för att undvika att en flytt leder till negativa konsekvenser för den anställde vid bodelning och utmätning, men också för att inte försvåra arbetsgivarens kontroll över sina gjorda pensionsutfästelser.

Vi vill också påpeka att konsekvensutredningen i förslaget är allmänt hållen i den del som rör marknaden för individuella tjänstepensioner, där förslaget om utvidgad flytträtt får störst effekt. Det hade t.ex. varit önskvärt att konsekvenserna för arbetsgivare och anställda belysts i större utsträckning, inte minst mot bakgrund av deras olika roller i försäkringsavtalet och flyttprocessen samt de utmaningar i den

praktiska flyttanteringen som vi tar upp ovan. Även i andra delar hade utförligare resonemang om t.ex. för- och nackdelar för konsumentskyddet varit till fördel. Slutsatsen att ökad rörlighet på försäkringsmarknaden kan medföra *både* lägre priser och bättre utbud är t.ex. inte alltid självklar i en konkurrenssituation som fokuserar enbart på avgifter och inte uppmärksammar andra faktorer av betydelse för konsumentens val av försäkring, som t.ex. försäkringsskyddets omfattning.

Utländska försäkringsgivare

När det gäller avgiftsregleringen konstaterar vi att promemorian inte innehåller några förslag till ändringar i lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. När vi tidigare har tagit upp frågan om utländska försäkringsgivare ska omfattas av denna reglering har beskedet varit att regelverket för dem ska ses över i denna del (prop. 2020/21:33 s. 21). Vi utgår från att detta alltjämt gäller.

Försiktighet måste iakttas med retroaktiv lagstiftning

Svensk Försäkring är principiellt emot retroaktiv lagstiftning på förmögenhetsrättens område. Det betyder inte att vi menar att sådan lagstiftning aldrig kan komma i fråga. Vi tillstyrker t.ex. promemorians förslag och delar slutsatsen att i förevarande fall överväger fördelarna med förslaget nackdelarna med retroaktiv lagstiftning. Men vi vill samtidigt med skärpa understryka vikten av att i framtida lagstiftningsarbete verkligen värna principen om att lagstiftning på förmögenhetsrättens område som huvudregel inte ska ges retroaktiv verkan. Detta ställer inte minst krav på en allsidig belysning av de konsekvenser som en eventuell retroaktiv tillämpning kan få och att skäl för och emot noga vägs mot varandra och redovisas när ställningstaganden görs.

En försäkringsgivare måste göra en rad antaganden om hur verksamheten kommer att utvecklas över tid. På livförsäkringsområdet kan det handla om åtaganden avseende risker långt fram i tiden, såsom de ekonomiska konsekvenserna av att leva länge. Olika regelverk har givetvis mycket stor betydelse för dessa antaganden. Det finns därför ett grundläggande intresse av att regelverket är robust. Detta är viktigt för försäkringsgivarnas verksamhetsförutsättningar och i förlängningen därmed också för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade. Särskilt betydelsefullt är att i stor utsträckning kunna utgå från att de rättsliga förutsättningar som gäller när en försäkring tecknas också gäller fortsättningsvis. För verksamheten i en försäkringsrörelse är det därför centralt att lagändringar i princip inte ges retroaktiv verkan.

Rättsligt sett är förutsättningarna för att införa retroaktiv lagstiftning på förmögenhetsrättens område påfallande snäva. Som konstateras i promemorian har det uttalats att försiktighet är påkallad när det gäller att införa regler med retroaktiv verkan och att sådan lagstiftning som huvudregel bör undvikas på det förmögenhetsrättsliga området, om inte tungt vägande skäl motiverar avsteg från den grundsatsen (s. 12 med hänvisningar). Att ny civillagstiftning inte ska rubba innehållet i

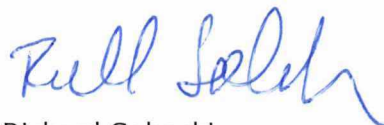
avtal som träffats innan sådan lagstiftning trätt i kraft har också ansetts ge uttryck för en viktig rättsstatsprincip (prop. 1992/93:56 s. 56).

Ett skäl som återkommande anförs för retroaktiv lagstiftning är att det av olika anledningar inte är önskvärt att ha olika regler gällande vid sidan av varandra under längre tid. Det är enligt vår mening ett argument som måste användas med stor försiktighet på försäkringsområdet. Med tanke på att försäkringsavtal ofta är långvariga skulle detta annars regelmässigt kunna användas som skäl för retroaktiv lagstiftning. Om försäkringsgivarna inte ges rimlig möjlighet att överblicka konsekvenserna av de avtal de ingår kan deras förutsättningar att erbjuda konsumenter och företag trygghet påverkas negativt. Vi vill därför understryka betydelsen av att det i framtida lagstiftningsarbete – i varje enskilt fall där frågan aktualiseras – görs en allsidig och noggrann prövning av om det finns tillräckligt tungt vägande skäl för att avvika från grundsatsen om att lagstiftning inte ska ges retroaktiv verkan.

Svensk Försäkring

Johan Lundström

Rickard Sobocki